

MASTYKA (76) *sb*

mastyka *f* (71), **mastyk** *m* (1), **mastych** *m* (1), mastyka *a.* mastyk (3); mastych *Mqcz*; mastyka : mastyk *FalZioł* (60:1).

-ti- (47), -ty- (29).

Oba a jasne (w tym w pierwszym 1 r. błędne znakowanie).

sg *N* mastyka (9), mastych (1). ◇ *G* mastyki (51). ◇ *A* mastykę (2). ◇ *I* mastyką (9), mastyki(e)m (1). ◇ *pl N* mastyki (3).

Sł stp notuje, Cn 1626/925: mastyk s.v. Polonicae dictiones e Graeca origine, Linde brak.

1. *bot. Pistacia Lentiscus L. (Rost); pistacja lentyszek, drzewo z rodziny nanerczowatych (Anacardiaceae), wydzielające sok żywiczny (1) : Maftix. Maftika. FalZioł III 27c.*

2. *Żywica z tego drzewa, używana do wyrobu maści i innych lekarstw [mastiche sive masticha – klej albo gumi z drzewa Lentisco płynące Mqcz 210d; mastykowa żywica – mastiche, masticum, mastix Cn] (74) : Też gdy wwarzisz korzen wyfokiego flazu z wine^m a z wodą/ troche maftiki przyczyniwfzy/ vzdrawia bolełtzi ielitowe FalZioł I 2d; wezmi ty piłuły s małfi piłuł [...]/ diagredij trzy ziarnka maftiki iedno ziarnko FalZioł I 7b; Też plałtr vczyniony z Małtyki/ z Bolum armenum/ z białkiem iaiecznym zmiefzawfzy, [...] wraczanie kolericzne załthanawia FalZioł III 27d; albo choćfam proch z nie⁸⁰ będzie wypić, albo zmałtykiem. FalZioł IV 51a, +6c, I 2d, 5d, 8a, 21b (59); Ten thez wyłep s przyrodzenia rodzi Małtykę/ Aloes/ Cynámon/ Imbier/ y źiárná czyrwone nád Pierz gorzkie BielKron 441v; Lentiscus, Drzewo z którego gumi cieczce małtich zwáne. Mqcz 188d; Tákieźci y Gorczyca pomoże/ gdy s ciepłą wodą chárchác będziełz: tákieź y Małtyká. SienLek 15v; Ná przepułzczenie żywotá/ dziewięć drágm małtyki/ s ciepłą wodą dáć pić. SienLek 93, 62 [2 r.], 75, 98, 104, 117v, 130, 146; Turbit/ drágant/ Aloes/ małtyki/ kanfory/ Wyniłczną miefzki łkrzynie dobędą Komory. BielSat B3v [idem] BielRozm 12.*

W charakterystycznych połączeniach: mastyka mastykowana; mastyki [ile] dragm (2), łotow (3), trochę (trocha) (6); uncyja ([ile] uncyji) (3), ziarnko ([ile] ziarn) (2); nawarzyć mastyki, przyczynić (2), przydać, przykładać (przyłożyć) (2), przymiesza(wa)ć (4), przysypać, utłuc, wziąć (28); plastr z mastyki; rodić mastykę, wsypać; uwarzyć (nawarzyć), (u)warzony z mastyką (trochą mastyki) (6), wypić, zmieszać (zmieszany) (3).

Wyrażenie: »proch z mastyki« (1): Prochy ku łtanowieniu krwie Proch they tho żywicze/ [...] proch z kadzidla, proch z małtyki FalZioł III 30d.

3. *Kosmetyk w postaci maści lub wonnego olejku (1) : Włofy bárz flicne będą/ k temu woniáiące/ Gdy fie im te Małtiki/ łpráwią náležące. Iako Rełponforion/ Oleiek z Lebiotki PaxLiz D2v.*

Synonimy: 1. lentyszek; 3. maść.

Cf MASTYKS